

17.34x19.16	1	עמוד 28	כותרת - ידיעות אחרונות	01/09/2010	24021318-1
80039					

ידידיה שטרן • חרם מימין ומשמאל

חפליגין ומחריביין

החלטת המשלה על פינוי התנחלויות, דוגמת גוש קטיף או עמונה, ככל שהיא מקוממת את הימין, מחייבת אותו. אם קיים ספק באשר לתקפות ההחלטה, בית המשפט אמור ליישב אותו. כך אכן קרה בעניין גוש קטיף. בה במידה, החלטת המשלה על הקמת אריאל ועפרה, ככל שהיא מקוממת את השמאל, מחייבת אותו. לאריאל יש תעודת הכשר מלאה מבית המדרש הדמוקרטי הישראלי. לכן, כאשר אנשי הרוח מחרימים, כקבוצה, את אלפי תושבי אריאל, הם מחרימים תודעתית את תהליכי קבלת ההחלטות הדמוקרטיות ביש"ר. אין זו טענה פורמלית – אנשי רוח לא מתפקדים מכוח החוק, כמוכן; אלא טענה הנוגעת למהות החברתית והתרבותית של הדמוקרטיה.

מי אמר שהשמאל הישראלי אינו דבק במסורת היהודית? הקהילה היהודית בגלות עשתה שימוש ניכר בנשק החברתי הסודי ורבי-העוצמה – חרם, שמתא וארוה. ראה השמאל הישראלי הלכה, ומיד צירף לה מעשה. גם אנחנו מחרימים. לא נבקר ולא נופיע מעבר לקו הירוק. הרוח של אנשי הרוח לא תישוב עוד בין עצי הזית של יהודה ושומרון. אריאל תיבש. השמאל לא לבד. גם הימין מחרים. "אם תרצו" מאיימת לגרום לתורמים להחרים את האוניברסיטאות, אם לא יפעלו בהתאם לרצונם. חלקים בימין מבקשים להחרים את הצבא בעקבות ההתנתקות וספיחיה. הסרבנות, שיש לה תמיכה לא מבוטלת בימין הרתי, היא ביטוי של החרמה עקרונית. ההצדקות לחרמות, משני הצדדים, דומות: מצפוננו של הפרופסור, כמו מצפוננו של ראש הישיבה, אינו מאפשר לו לשתף פעולה עם העוול ועם המעוולים. הדם גועש ומכתוב פעולה: התנגדות אזרחית באמצעות החרמה. למחרימים יש גם אסמכתות עליונות בעיניהם: המשפט הבינלאומי מכאן (ההתנחלויות אינן חוקיות) וההלכה היהודית משם ("לא תקח גם משמשות מכשיר למי שהחלטות המדינה אינן מוצאות חן בעיניו).

החרם הוא מכשיר גלוי. קהילות היהודים לא נהנו ממכשירים דמוקרטיים מפותחים לניהול מחלוקות, לכן הפעילו חרמות כלפי סוררים. שונים הדברים במדינה דמוקרטית

המחרימים, איש את רעהו הישראלי, מצטרפים, שלא ברעת, למחרימים את המדינה עצמה. אם חרם פנימי הוא הדרך שבה אנו מנהלים חילוקי דעות, מדוע נלין על שימוש בשיטה דומה כלפי ישראל או מוסדותיה האקדמיים מצד אנטישמים מוסווים? כבר למדנו בפרקי אבות את מה שאמר הלל כשראה גולגולת צפה בנהר: "על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטפון".

השמאל גורס כי ההתנחלויות הוקמו, במידה רבה, שלא בצורה חוקית. מנגה, הימין סבור כי ההכרעה על פינוי גוש קטיף נעשתה על ידי ממשלת שרון בצורה לא דמוקרטית. אין זה חשוב להכריע מי צודק; חשוב לקבל את התוצאה הסופית: המדינה, על בתי המשפט שלה, נתנה הכשר לכתיבת אריאל ולפינוי גוש קטיף. אזרח שאינו מסכים להכרעה דמוקרטית יכול למהות עליה או אף לסרב לקיימה ולשלם על כך מחיר. אך התארגנות קבוצתית נגד תוצאות ההכרעה הדמוקרטית היא משיכה חזקה מדי בקצוותיה של הטליה הישראלית. הטליה הזו, שבה ארוגים היינו, עלולה להיקרע.

החרם הוא מכשיר גלוי לניהול סכסוכים. קהילות היהודים, מוורמייזא ועד בגדה, לא נהנו ממכשירים דמוקרטיים מפותחים לניהול מחלוקות, ולכן הפעילו חרמות כלפי סוררים. שני הדברים במדינה דמוקרטית. ניהול סכסוכים ציבוריים, אידיאולוגיים, אמור להתבצע באמצעות שוק הרעיונות והמערך הפוליטי, וההכרעה מסורה לרשויות המדינה. שלטון החוק, שהוא נשמת אפה של הדמוקרטיה, אמור לתעל סכסוכים כאשר לתקפות ההכרעה הציבורית אל בתי המשפט. על השמאל ועל הימין להכיר במשמעות של הריבונות.

ידידיה שטרן הוא סגן נשיא המכון הישראלי לדמוקרטיה ופרופסור למשפטים באוניברסיטת בר-אילן